

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

פרויקט "שכפול" תכנית "למרחב" חלק א' – חילוץ המודל

מוגש על ידי צוות

"המודל החברתי-ישראלי":

ניר שריג

עדי בן דוד

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

הקדמה

תכנית "למרחב" נוסדה על ידי שולה וזאב מוזס ב – 2001.

ב – 2014 הפכה התכנית לעמותה ושמה "למרחב מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ". התכנית התחילה את דרכה בבית "למרחב" בהוד השרון אולם ב-2012 הוקמו שני בתים נוספים הממוקמים בעפולה ובבאר-שבע. עמותת "המודל החברתי ישראלי", המתמחה בשכפול מודלים חברתיים, פעלה מטעמה של הקרן להכנת תכנית ליצירת התנאים להקמתם של שני בתי "למרחב" נוספים אלה. הנהלת העמותה יוזמת בימים אלה הקמת בתים נוספים.

בנייר עבודה זה אנו מציגים את השלב הראשון של פרויקט שכפול תכנית למרחב. שלב זה הוא שלב "חילוץ המודל" שנערך על בסיס בית "למרחב" בהוד השרון, הבית הראשון והוותיק בין בתי למרחב. מסמך זה משקף את מודל הפעולה של "למרחב" כפי שאנו קלטנו אותו מתוך מספר רב של פגישות עם אנשי צוות, הנהלה, מלווים, צעירים אנשי מקצוע חיצוניים ושותפי תפקיד.

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

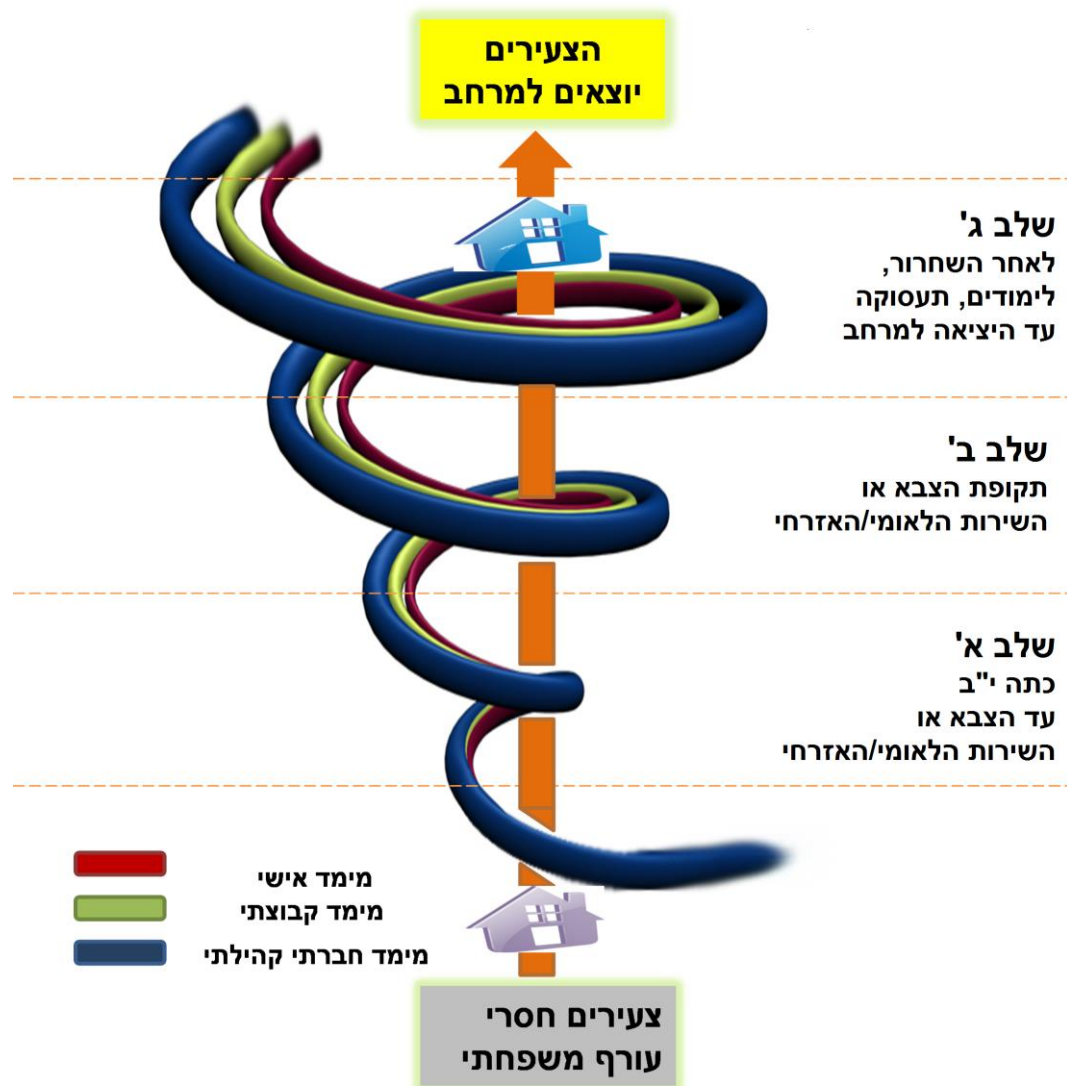
1. החזון

חזון העמותה הוא להביא לשינוי חברתי מקיף על-ידי התערבות רב מימדית ואינטנסיבית בחיי צעירים חסרי עורף משפחתי.

2. מודל הפעולה הכללי

"בית" המנקז לתוכו צעירים חסרי עורף ביתי עבורם "נתפרת חליפה אישית" באמצעות תהליכים מתמשכים המשלבים ליווי אישי, קבוצתי וחברתי קהילתי.

מודל תכנית למרחב

3. אוכלוסיית היעד

- חסרי תמיכה ביתית
- בעלי תעודת בגרות מלאה/ חלקית
- מועמדים לשירות צבאי או המשרתים שירות צבאי או לאומי/אזרחי מלא
- בעלי מוטיבציה גבוהה להצלחה ולקידום עצמי
- מוכנות ויכולת להיעזר
- בעלי מיומנות חברתית בסיסית ויכולת לתקשורת בינאישית
- מחוייבים לערכים חברתיים ובעלי מוכנות לתרום לקהילה
- לא יתקבלו: בעלי רקע פלילי ואלים, בעלי רקע של שימוש בסמים, צעירים עם פתולוגיות נפשיות.

4. המסלול

המפגש הראשון של מרבית הצעירים עם תכנית "למרחב" מתרחש בכתה י"א במהלך האיתור והמיון. לאחר הקבלה לתכנית הצעירים מתקדמים לאורך שלבי התכנית עד היציאה למרחב (סיום התכנית).

4.1. איתור ומיון

התהליך של הכניסה לתכנית מתחיל, עבור מרבית הצעירים, בכתה י"א והוא כולל איתור ומיון. מיעוטם מצטרף בשלבים מאוחרים יותר, בתחילת שלב ג'.

איתור הצעירים מתחיל, על פי רוב, באמצעות גורמים מפנים: פנימיות, בתי אומנה, בתי ספר, נעל"ה, צה"ל, רשויות רווחה, "חבר מביא חבר" והפנייה עצמית.

צוות המיון חושף גורמים אלה לתכנית "למרחב" ומבקש מהם להפנות צעירים בגילאי 17-21. הגורמים המפנים ממליצים בכתב על הצעירים הנראים להם כמועמדים פוטנציאליים לתכנית. הצעירים שהופנו מוזמנים למפגשי חשיפה בבית "למרחב". הם פוגשים, בין היתר, בצעירים מהתכנית וניתנת להם הזדמנות לשאול שאלות אודות התכנית. במפגשים הללו מוצגות הדרישות הבסיסיות מכל צעיר המשתתף בתכנית:

- קשר מתמשך ומפגשים שבועיים עם המלווה האישי.
- השקעת מאמץ ביישום התכנית האישית.
- השתתפות בקבוצות, בסדנאות ובפעילויות חברתית.
- מעורבות חברתית ותרומה לקהילה.

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

הצעירים ממלאים טופס מועמדות. הטפסים הללו נבדקים ועל פיהם מוזמנים צעירים למרכז הערכה הכולל תרגיל היכרות, ראיונות אישיים ומבחנים פסיכולוגיים. לאחר דיונים של "צוות המיון" וראיונות נוספים מתקבלת החלטה לגבי הצעיר והוא מופנה למלווה אישי.

4.2 שלבי התכנית

לתכנית שלושה שלבים:

4.2.1. שלב א'

מיועד לצעירי י"ב בפנימיות / בבתי הספר – ליווי מכיתה י"ב, דרך תקופת המעבר שלפני הגיוס. לשלב זה שני מוקדים:

החיבור לתכנית - למלווה האישי, לקבוצת העמיתים ולפעילויות החברתיות והקהילתיות. חיזוק המחוייבות של הצעיר לתכנית מאפשר תפקוד גבוה יותר בשלב ב', בו המגבלה האובייקטיבית על היכולת של הצעיר לשמירת הקשר גדולה יותר.

המעבר לשירות הצבאי/לאומי/אזרחי - סוגיות כגון: סוג השירות, המשמעויות המשפחתיות, הרגשיות והערכיות וההכנות המעשיות לקראת הגיוס.

4.2.2. שלב ב'

מיועד לצעירים בתקופת הצבאי/לאומי/אזרחי - בשלב הזה מתמקד הליווי האישי והקבוצתי סביב המוקדים הבאים:

חוויות השירות- קשיים, אתגרים, דילמות.

תכניות לעתיד - לקראת השחרור, טיול בעולם, תעסוקה, לימודים.

חיזוק הקשר - הקבוצתי והאישי.

4.2.3 שלב ג'

מיועד לצעירים מרגע השחרור ועד ליציאה למרחב – שלב זה הוא המשמעותי ביותר בתכנית, הן בשל אורכו והן מבחינת הבשלות והפניות של הצעירים. בשלב זה מתמקדת הפעילות סביב הנושאים הבאים:

- תכנית ארוכת טווח – תכנון קריירה, תכנית אישית לחיים וסיוע במימושה (הכונן מקצועי/לימודי).
- השתלבות בלימודים אקדמיים או אחרים ובתחום התעסוקה – השתלבות בשוק העבודה.
- כישורי חיים ומיומנויות חברתיות – ניהול תקציב, יחסים בינאישיים ומעורבות חברתית

הצעירים המצטרפים לתכנית במהלך שלב ג' זוכים לליווי נוסף הנעשה על ידי צעירים ותיקים יותר מאותו שלב, החונכים אותם ומסייעים להם להשתלב.

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

4.2.4. היציאה למרחב

לסיום התכנית וליציאה למרחב לא קיים מועד אחיד. הצעירים יוצאים "למרחב" על פי מידת המוכנות האישית שלהם. בכל מקרה הזמן המקסימאלי להשתתפות בתכנית הוא עד 4 שנים לאחר סיום השירות הצבאי/לאומי/אזרחי.

הקשר עם הבוגרים נשמר והם ממשיכים להיות חלק מקהילת "למרחב". הם מעודכנים בנעשה בתכנית ומוזמנים לאירועים שונים. במקרים מיוחדים הם גם יכולים לפנות אל התכנית על מנת לקבל סיוע גם לאחר סיום הליווי האישי והקבוצתי.

5. שלושת מימדי התכנית

הצעירים פועלים, במסגרת התכנית, בשלושה מימדים: אישי, קבוצתי וחברתי-קהילתי, אשר אינם מנותקים זה מזה. למעשה הם משלימים ומעצימים זה את זה כך שיוצרים מעטפת הוליסטית, שמטרתה לאפשר לצעירים לשבור את תקרת הזכוכית האישית והחברתית. הכוונה היא שכל צעיר, בצאתו למרחב, ימשיך במימוש העצמי במקביל להיותו אזרח פעיל ומעורב חברתית.

5.1. המימד האישי

המימד האינטנסיבי ביותר של תכנית "למרחב" הוא המימד האישי, אשר בו לכל צעיר נתפרט "חליפה אישית". כלומר, מענה כוללני, המותאם לצרכיו, שמטרתו לאפשר את המימוש המקסימאלי של רצונותיו ויכולותיו. המימד הזה מונגש על ידי מלווה אישי המוצמד לכל צעיר מרגע כניסתו לתכנית.

5.1.1. ההתנהלות

המפגשים מתקיימים בתדירות של פעם בשבועיים בהתאמה למפגשים הקבוצתיים. בשלב ב' פגישות הליווי מתקיימות לפי התדירות בה הצעירים הנמצאים בצבא או בשירות לאומי יכולים להגיע. בשלב ג' המפגשים מתקיימים בתדירות גבוהה (אחת לשבוע- שבועיים) ועל פי רוב במתחם של בית "למרחב" - בחדר פגישות אינטימי או ברחבי הבית והחצר על פי בחירת המלווה והצעיר.

5.1.2. דמות המלווה וכישוריו

המלווים הם אקדמאים בגילאי 25-35 הבאים מתחום מדעי החברה (חינוך, עבודה סוציאלית, ייעוץ חינוכי וכד'), בעלי ניסיון ואוריינטציה בתחום העבודה עם נוער וצעירים. הם ניחנים ביכולת הקשבה, באמפתיה, באישיות מעצימה וביכולת הנחייה והדרכה קבוצתית. על אף השונות הרבה בין המלווים, המשותף ביניהם הוא היותם דמויות חיוביות לחיקוי עבור הצעירים.

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

5.1.3. מתודולוגיה

המלווה מנהל דיאלוג דינאמי עם הצעיר מתוך אמונה בסיסית ביכולותיו, כאשר תפקידו העיקרי הוא כ"מאפשר" - Facilitator ולא כ"מטפל" של הצעיר. תהליכים טיפוליים בתחום הפסיכולוגיה ייעשו, במידת הצורך, על ידי אנשי מקצוע חיצוניים לתכנית.

המלווה מאפשר לצעיר לבחון צורות הסתכלות שונות על המציאות ועל עתידו, הוא מאפשר לו התנסויות במסגרת התכנית במימדיה השונים, ומסייע לו לפנות להנהלת התכנית לבקש סיוע כספי.

אף על פי כן, הליווי עשוי לזמן תהליכים דינאמיים המחייבים מודעות וידע בתחומים שונים כגון: פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית, ייעוץ חינוכי, חינוך בלתי פורמאלי, אימון אישי ועוד.

תוצר חשוב של העבודה עם הצעירים הוא התכנית האישית. חלק מהתכניות ממוקדות במשימה קצרת טווח, וחלקן לטווח ארוך ולבשות אופי של תוכניות חיים המקושרות לקריירה, לחזון אישי ולערכים אישיים.

5.2. המימד הקבוצתי

הצעיר ב"למרחב" משתייך לקבוצת עמיתים, כאשר השאיפה היא כי הקבוצה תורכב מצעירים מאותו השנתון. קבוצת העמיתים מהווה הזדמנות לשיתוף ולתמיכה הדדית ולהתנסות משותפת.

5.2.1. התנהלות

בשלב א' הקבוצות נפגשות פעם בשבוע, בשלב ב' פעם בחודש ובשלב ג' פעם בשבועיים, בהתאמה לפגישות האישיות. המפגשים מתקיימים בבית "למרחב". בכל קבוצת גיל ישנן שתי קבוצות עמיתים והנחייתן נעשית לכל קבוצה בנפרד או בצירוף שתיהן על פי שיקול דעתם של המנחים.

5.2.2. מתודולוגיה

העבודה עם הקבוצות נושאת אופי סדנאי. גם כאשר המנחה מכוון לנושא מסוים או מציג תכנים שהוכנו מראש, מהוות התפיסות, החוויות והניסיון המוקדם של הצעירים, "חומר גלם" עיקרי לפעילות. התכנים של המפגשים מכוונים למאפייני השלב בו נמצאים הצעירים. לדוגמא, הדילמות לקראת שירות צבאי ולאומי/אזרחי בשלב א', או דיונים בנושא שאיפות קריירה לקראת שלב ג' ובמהלכו. העבודה בקבוצה מספקת גם "חומרים" להתמודדות במפגשי הליווי האישי.

5.3. המימד החברתי-קהילתי

מעבר לפעילות המחייבת במסגרות הליווי האישי והקבוצתי, קיים מימד נוסף של פעילות וולונטארית יותר. מדובר בקבוצות עניין, בחוגים ובאירועים בהם משתתפים צעירים מכל הגילאים אשר מהווים אפיק לפיתוח וביטוי אישי מחד, אך גם מעין דבק חברתי המחבר את המרכיבים האישיים והקבוצתיים לכלל הקהילה, מאידך. זאת הזדמנות לפעולה מעבר

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

לגבולות "למרחב" ואל תוך הקהילה הרחבה יותר, כגון סיורים להעשרה חברתית, בילוי משותף והתנדבות.

לא ניתן להצביע על פעילות חברתית קהילתית מסוימת שהיא הכרחית למודל הפעולה של "למרחב". הניסיון המצטבר עד כה כולל קבוצות עניין כגון: תיאטרון, כתיבה יוצרת, סריגה, רכיבה על אופניים, שוחרי תרבות, פורום מעורבות חברתית, להקת רוק ועוד. קבוצה נוספת ומיוחדת בהקשר זה היא קבוצת הצעירים הוותיקים החונכים צעירים חדשים שהצטרפו לתכנית בתחילת שלב ג'.

אירועים כגון קבלת שבת, מופעים וטקסים, מהווים מוקד חשוב סביבו ניתן לחזק את ההזדהות עם התכנית ואת הקשרים בין הצעירים בתכנית.

הקבוצות והאירועים מלווים על ידי אנשי צוות ואנשי מקצוע חיצוניים, ומאפשרים מעורבות, ניהול עצמי וזממות של הצעירים עצמם. כמו כן, הם מהווים הזדמנות לתרגול של מיומנויות אלה תוך כדי יצירת חוויות מעצימות בתנאים מבוקרים.

6. בית "למרחב"

בית "למרחב" אינו משמש למגורים, אלא משמש בעיקרו עבור פונקציות אדמיניסטרטיביות ומקצועיות של התכנית. למרות זאת, הוא נועד לייצר תחושת "ביתיות" שחסרה מאוד לצעירי התכנית, אשר המשותף להם הוא היעדר בית הורים מתפקד ותומך. בית "למרחב" מכיל מספר סוגי מתחמים:

מתחם מנהלתי - חדרי הנהלה, מזכירות וחדר ישיבות.

מתחם לפגישות ליווי - חדרי פגישות ופינות ישיבה, בתוך הבית ומחוצה לו.

מרחב פתוח - סלון, חדר אוכל, חדרי מועדון, מרפסת וגינה.

מטבח וחדר אוכל - אמצעים לבישול ואפיה, כלי מטבח, מקרר, שטיפת כלים אחסון ועוד.

חדרי עזר- שירותים, שטחי אכסון ועוד.

7. המטבח

המטבח ב"למרחב" הוא אחד מהמוסדות החברתיים המשמעותיים ביותר. לכאורה מטרתו להאכיל את יושבי הבית מקרב הצוות והצעירים הפוקדים אותו, כשלמעשה מדובר במוקד פעילות והתנסות חברתית המעניק להם אווירת ביתיות. כמו כן מדובר במקום עבודה המשרת צעירים המועסקים (בשכר) לפרק זמן מוגבל, ומהווה סוג של אימון לחיי העבודה וליחסי אנוש.

מעבר לכך המשמעות היא שבמרבית הזמן המטבח מייצר כמויות ומגוון של אוכל איכותי, ומוסיף תחושת ביתיות החסרה כל כך לצעירי התכנית. גם אכילה משותפת של צעירים מקבוצות גיל שונות ביחד עם אנשי הצוות מחזקת את המשפחתיות של קהילת "למרחב".

8. חליפת הסיוע האישי

מעבר לתמיכה האישית של המלווה והפעילות במסגרת הקבוצתית והחברתית קהילתית כל צעיר בתכנית זוכה לסל של משאבים המותאם אישית לצרכיו ומאפשר לו לממש את יכולותיו.

8.1. המשאבים

משאבים אלה כוללים השתתפות כספית במגוון רחב של פעילויות ושירותים: שכר לימוד, שכר דירה, ביגוד, ציוד לימודי, קורסים, הכשרות שונות וכו'... התכנית מעמידה לרשות הצעירים גם שורה של אנשי מקצוע בתחומים שונים כגון ייעוץ תעסוקה, ייעוץ פסיכולוגי, ייעוץ לימודים ועוד.

אחת מצורות התמיכה הייחודיות של התכנית היא סיוע באמצעות תעסוקה; הצעירים מקבלים את האפשרות לעבוד תקופות קצרות במספר תפקידים ברחבי הבית. דוגמא לאחת מעבודות אלו היא האפשרות להיות נהג הבית. גולת הכותרת היא העבודה במטבח - תעסוקה יזומה זו מצליחה לממש מספר מטרות בו זמנית: פרנסה, רכישת מיומנויות תעסוקה, חיבור והזדהות עם התכנית והזדמנות ליצירת קשרים בין אישיים עמוקים יותר בין צעירים משלבים שונים של התכנית.

8.2. הדרישות מהצעירים

בניגוד למרבית הקרנות המסייעות לצעירים, הרי שבתכנית "למרחב" אין התניה ודרישה לתמורה עתידית כנגד קבלת הסיוע. למרות שהנהלת התכנית שמחה מאוד על כל גילוי של מעורבות חברתית או התנדבותית, היא אינה מתנה בכך את הסיוע. ההשוואה המתבקשת היא לסיוע שניתן לצעירים שיש להם עורף ביתי ממשפחותיהם. המשפחה "המתפקדת" מעניקה לילדיה אהבה בלתי מותנית וכך גם המצב במשפחת "למרחב".

קבלת הסיוע אינה אוטומטית ואופן הגשתה הוא מובנה ומחייב. כל בקשה עוברת בדיקה מושכלת - מבחינת חשיבותה ומבחינה כלכלית. מכיוון שבחלק גדול מהמקרים הסיוע הכספי אינו מספיק למימון כל הצרכים, הרי שמאמץ גדול נעשה בעבודה המשותפת עם המלווה האישי לניצול יעיל של המשאבים המועמדים לרשות הצעיר. הבקשה לסיוע נעשית באמצעות פנייה מסודרת בכתב, תוך ציון מקורות מימון נוספים כגון מלגות או השתכרות מעבודה.

9. המבנה והתרבות הארגונית

הצוות ודפוסי העבודה של הבית הם המאפשרים לתכנית להשיג את יעדיה.

9.1. הצוות

המלווים - עיקר העול מונח על כתפיהם של שמונה מלווים, הפועלים ביחס של מלווה אחד לכל 25 צעירים. לכל מלווה יש, בנוסף לעבודת הליווי וההנחיה, משימות כלליות יותר כגון

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

הפעלת קבוצות עניין, ליווי סטודנטים, ארגון אירועים, קשר עם גורמים מפנים, קשר עם שלטונות הצבא, ליווי צוות המטבח ועוד.

הסטודנטים - סטודנטים בשנה ג' (מפקולטות שונות לחינוך בלתי פורמאלי) מסייעים בליווי קבוצתי של צעירי שלב א' (כיתה י"ב), ובפיתוח המרחב הבלתי פורמלי בתכנית.

מנהל הבית – אחראי על ריכוז צוות המלווים בבית. הוא מנהל את פורום המלווים כקבוצה, ובאופן פרטני, וכמו כן אחראי לתכנים ולתכניות בבית.

אנשי מקצוע חיצוניים - לצד מערך הליווי הפנימי קיימת שורה של אנשי מקצוע חיצוניים, כגון יועצת תעסוקתית, פסיכולוגית ועוד, וכן אנשי מקצוע העובדים עם חלק מקבוצות העניין, כגון כתיבה יוצרת, להקה מוסיקלית ועוד.

הצוות האדמיניסטרטיבי - מנהלת משאבי אנוש, מזכירה, מנהלת חשבונות, מלווה לצוות המטבח ועובדי המטבח. חלק מהתפקידים המנהלתיים הזמניים בבית מאוישים על ידי צעירים מהתכנית.

המנהל המקצועי - באחריותו לתכנן ולעקוב אחר ביצועה של תכנית העבודה השנתית, למסד ולקדם את תכנית "למרחב" כגורם מוביל בתחום הצעירים חסרי העורף המשפחתי, ולשמור על רמתה המקצועית.

המנכ"ל - אחראי לתפקודה הנאות של התכנית. בנוסף לכך הוא גם אחראי על ניהול הכספים, על קשרי חוץ ועל הקשר עם ההנהלה הציבורית.

יו"ר הוועד המנהל - מלווה באופן צמוד את המנכ"ל ומעורבת בחיי היום יום של הבית.

ההנהלה - מורכבת מהיו"ר, מהמנכ"ל ומהמנהל המקצועי.

הוועד המנהל - האחריות הכוללת לעמותה נמצאת בידי של הוועד המנהל.

9.2. התרבות הארגונית

המאפיין המרכזי של עבודת הצוות בתכנית "למרחב" הוא השאיפה למקצועיות. מעבר לכך שחברי הצוות נבחרים בקפידה ורמתם האישית והאקדמית גבוהה, הרי ניתן להבחין במספר עקרונות עבודה המבטיחים את הרמה המקצועית.

9.2.1. עבודת הצוות

קיימים מספר פורומים של עבודת הצוות:

צוות המלווים - נפגש פעם בשבוע עם מנהל הבית על מנת ללבן סוגיות מקצועיות שוטפות. צוות ההנהלה משתתף בישיבות הצוות אחת לרבעון.

צוות מנהלי הבתים - נפגש אחת לשבועיים עם מנכ"ל העמותה על מנת ללבן סוגיות ניהוליות ולקבל החלטות בתחום המדיניות והניהול השוטף, ואחת לשבועיים עם המנהל המקצועי – על מנת ללבן סוגיות מקצועיות ועקרונות לכלל הפעילות בבתי "למרחב".

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

צוות ההנהלה הרחבה - מורכב ממנהלי הבתים, מנהלת משאבי אנוש, המנהל המקצועי, מנכ"ל העמותה והיו"ר ונפגש אחת לחודש לדיווח ולעידכון הדדי.

הצוות האסטרטגי - מורכב ממנכ"ל העמותה, יו"ר העמותה, המנהל המקצועי וצוות פיתוח משאבים.

קיימת הקפדה על קיומן של כל הישיבות באופן סדיר ובימים מוגדרים בשבוע. האווירה הכללית בישיבות היא של פתיחות, חופש דיבור ומחשבה.

9.2.2. ליווי חיצוני

המלווים מקבלים שעתיים בחודש של תמיכה מקצועית חיצונית ע"י פסיכולוגית קלינית. גם ההנהלה מקבלת ליווי חיצוני של יועצים על פי הצורך.

9.2.3. הדרכה והכשרה

משאבים רבים מושקעים בהדרכת ובהכשרת הצוות. מיטב אנשי המקצוע בתחומים הרלוונטיים לעבודת הצוות מוזמנים להרצאות ולסדנאות. במידת הצורך יוצאים עובדים להשתלמויות חיצוניות.

9.2.4. פיתוח

הארגון מעודד את העובדים לפתח כלים, שיטות ומיזמים כחלק מעבודתו. כך פותחו שיטת המיון, ההנחיה, קבוצות העניין ועוד.

9.2.5. מעקב ובקרה

המלווים מקפידים על דיווח קבוע אודות הפגישות עם הצעירים. למנהל התכנית טבלת מעקב מסודרת המאפשרת מעקב ובקרה ממוקדים והשוואתיים על המפגשים עם הצעירים. בעזרת מומחה חיצוני פותחה תוכנה למעקב אחרי ההצלחה של כל צעיר בתכנית.

9.2.6. תכנון

מאמץ רב מושקע בתהליכי תכנון פנימיים, מרמת העבודה עם כל צעיר ועד לתכניות ברמה אסטרטגית.

10. קשרי חוץ

תכנית "למרחב" מתפקדת מצד אחד כ"חממה" עבור הצעירים - אם בפגישות הליווי האישיות, אם במפגשים הקבוצתיים ואם בפעילות החברתית שנערכת בה - ומן הצד השני כ"סוכנת ידע" בתחום ליווי צעירים חסרי עורף משפחתי, המובילה פורומים בהם שותפים ארגונים נוספים שזהו תחום עיסוקם. כמו כן משמש בית "למרחב" אכסניה למפגשים של אנשי מקצוע המעוניינים להכיר את פעילות הבית וכן להעמיק בתחום הידע הרלוונטי.

האינטראקציה עם האירגונים והמוסדות היא מצד אחד פונקציונאלית וממוקדת בצרכי הצעירים (כמו למשל יצירת קשרים עם פנימיות, צבא, מוסדות אקדמיים וכו'), ומצד שני תומכת ומחזקת עיסוק כלל ארצי בתחום הצעירים חסרי העורף המשפחתי. תפיסה מקיפה זו

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

הינה מכוונת ונובעת מהרצון והצורך לשלב בין אינטימיות משפחתית בקרב הצעירים משתתפי התכנית, לבין היותה "סוכנת ידע" מעצבת, משפיעה ומקדמת בתחום זה.

11. סיכום

בסעיפים הקודמים הוצג מודל העשייה של תכנית "למרחב" על מרכיביו השונים. מרכיבים אלה הם פרי מאמץ מכוון וניסיון מצטבר לנתינת מענה למספר סוגיות אשר עמן היא מתמודדת:

11.1. שירות חברתי או ארגון לשינוי חברתי?

מובילי התכנית בחרו שלא להסתפק בשינוי במצבו האישי של הצעיר בלבד. "שבירת תקרת הזכוכית" של הצעירים כוללת גם את הפיכתם לבעלי פוטנציאל גבוה לשמש כסוכנים שינוי חברתי.

11.2. תכנית שיקום או תכנית מצוינות?

הרצון לטפח את הצעירים כמחוללי שינוי חברתי הוא חלק ממיצובה של התכנית למצוינות, שמטרתה מיצוי היכולות בקרב צעירים חסרי עורף משפחתי עם פוטנציאל אישי גבוה. המטרה אינה מעבר סף הכניסה לחברה הישראלית עבור המוחלשים ביותר, אלא הרצון לאפשר לבעלי הפוטנציאל להגיע אל הרף הגבוה שלהם.

11.3. טיפול בבעיות או הגשמת חלומות?

לאור הניסיון שנרכש בשנות ההפעלה של התכנית בחרו מוביליה להעדיף פרדיגמה מעצימה הממוקדת בחוזקות של הצעירים על פני זו הטיפולית, המתאימה יותר למי שזקוק בעיקר לשיקום.

11.4. תהליך כוללני ומתמשך או ריכוז מאמץ?

מכיוון שתכנית "למרחב" מכוונת לתהליכי צמיחה אישית, היא אינה יכולה להסתפק במתכונת של התערבות קצרת מועד וחד-מימדית. הליווי המתמשך והרב-מימדי מאפשר לצעירים לצאת למרחב עם תשתית מוצקה של יכולות, שבנו תוך כדי התנסויות אישיות, חברתיות וקהילתיות מעצימות, המבשילות בקצב ההתפתחות האישית המתאימה לכל צעיר או צעירה.

11.5. "חליפה אישית" או סיוע זהה לכולם?

ההכרה בכך שלכל צעיר וצעירה רצונות וצרכים שונים הביאה לכך שלכל אחד ואחת נתפרת "חליפה אישית" של מענים. הייחודיות של התכנית היא ב"טכנולוגיה החברתית" שפותחה על ידי מפעיליה לאורך השנים, והיא זו המאפשרת את יצירתה של חליפה אישית זו. כמובן שטכנולוגיה חברתית זו דורשת משאבים רבים ליישומה.

למרחב

מיסודה של קרן מוזס וולפוביץ

11.6. חובה או מחוייבות?

הצלחת ההשקעה הגדולה בצעירי "למרחב" תלויה במידת שיתוף הפעולה שלהם עם המערכת העומדת לרשותם. הרצון לסייע להם, תוך מתן חוויה מתקנת ומפצה על היותם חסרי תמיכה משפחתית, הביאה להעדפת גישה של מחוייבות אישית על פני התחייבות פורמאלית והפעלת סנקציות כלפי מי שמפר התחייבות זו. מחוייבות זו צומחת דרך חיזוק הקשר עם המלווים ועם שאר הצעירים בתכנית.

11.7. מרכז שירות או "בית"?

הצורך לייצר מחוייבות והזדהות עם התכנית, נתמך על ידי כך שבית "למרחב" אינו רק מקום שבאים אליו לפגישות ולקבלת סיוע, אלא מקום מפגש חם וביתי. העיצוב של הבית, הדומיננטיות של המטבח, הפעילויות החברתיות/קהילתיות מייצרות מקום שהצעירים מרגישים אליו שייכות. מקום שהוא קהילה בפני עצמה, רשת חברתית היכולה לשרת את הצעירים לאורך המסלול של "למרחב" וגם אחרי סיומו, במהלך חייהם.